



www.dereta.rs

Biblioteka
ČEŠKA

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
ZEPTEJ SE TÁTY
Jan Balabán



MINISTERSTVO
KULTURY

Objavljivanje ove knjige podržalo je
Ministarstvo kulture Češke Republike.

Copyright © 2010 Jan Balabán and heirs
Copyright © ovog izdanja Dereta

JAN BALABAN

Pitaj tatu

Prevod sa češkog
Marija Ilić

Beograd
2017.
DERETA

Ljudi koji putuju brzim vozom tu štenaru uopšte ne prime- te. Krik iscrpljenih beskućnih stvorova proguta buka točkova na skretnici koja šalje kompoziciju dalje od tog propalog predela. U podzemlju zatvaraju prazne džepove iz kojih su rudari poharali ugalj. Tavanice u tami naležu na podove. Profil predela se ugiba i železničari stalno moraju da poravnavaju nasipe ispod koloseka kako bi prugu brzog voza održali koliko-toliko ravnom za brzu vožnju. I tako ljudi koji putuju brzim vozom to mesto uopšte ne moraju ni da primete. To mesto za njih ne postoji. Postoji samo za onoga koji je za njega vezan kao za sirotinjski ležaj do kojeg mu uopšte nije stalo, a uprkos tome ostaje njegov. Više neće ustati sa njega, više neće uzeti odar svoj i neće hodati. Štaviše, odar će uzeti njega. Poneće ga iz sveta živih u svet stvari, u svet poslednjih stva- ri, na mesto dovoljno dezinfikovano i organizovano da ne užasava previše one koji još uvek imaju moć da u svojim krevetima ležu i ustaju iz njih, pa čak i da ih ponesu sa sobom. Da se muče od kuće do kuće sa svojim sve pohabanim nameštajem, opet u nešto jef- tinije. I tako se korak za korakom približavati onom poslednjem utočištu koje ćemo ovde imati iako ceo život marljivo potisku- jemo predstavu o njemu. Kako bi čovek mogao da živi kada bi stalno morao da se nada samo bedi na koju će biti primoran pre smrti.

Voz je prošao, i ako je sa njegovih prozora neko ipak pogledao ka nama, ako je čak i ugledao dvoje ljudi pred vratima utočišta za

pse, svejedno nije osećao taj smrad i nije čuo to zavijanje i u grudima nije imao srce stegnuto od teške uspomene.

Šta je? – upitala je Jeni kada je osetila podrhtavanje Emilove ruke.

Ma... pamćenje, svinjsko pamćenje.

Uvek si bio ponosan na svoje pamćenje, a sad je svinjsko?

Jedna usukana svinja koja se ničim ne zasiti. Jednom će me pojesti i živeću samo u njoj – odgovorio je Emil i uzvratio na stisak Jeninih prstiju. Samo malo, najmanje moguće uveravanje bez ijedne reči. To je bila ona. Zato je živeo sa njom. Zato je sa njom i pošao ovde, u azil za pse, da nađu psa koga bi trebalo da povedu kući.

Kada je Emil bio mali dečak, uvek je čeznuo za psom. Jednom ga je i izmislio i išao je da ga mazi i hrani ispod stepenica za podrum, gde ga je sakrivao od roditelja, koji iz strogih i ozbiljnih razloga nisu bili naklonjeni psima. Čovek ne treba da razbacuje negu na životinje kada ima toliko ljudi koji stradaju. To je dopunsko rešenje, voditi brigu o psu – a ko će se brinuti o svim onim starim i bolesnim ljudima?

Ali Emil stvarno nije znao kako da brine o staroj gospođi iz susedne kuće, koja ceo dan samo gleda sa prozora i stari. A on je nekako kriv za to, zato što ništa neće uraditi za nju dok je sveta i veka. On je taj niko koji je neće posetiti. Umesto da svrati kod nje sa parčetom kolača od jabuke i nekako je, ne znam kako, obraduje, više voli da sa mlađom sestrom Katarinom izmišlja psa koji spava na starom ćebetu ispod stepenica za podrum. Na kraju se od toga toliko zalude da su ozbiljno razočarani kada ih ujutru tamo ne dočeka; verovatno nije ni bio tamo. Voleo je Katku zato što je rekla to sažaljivo „verovatno”. A onda su zajedno drhtali od krivice i straha kada je ta stara gospođa umrla, a oni je nisu posetili i umesto toga su brinuli o izmišljenom psu. Oni su grešnici. To je sigurno. Oni su jarci koji će jednog dana biti odvojeni od ovaca božjih. Do kolena u crnom blatu greha tužno će meketati po

mračnim predelima strašnog suda. Taj predeo će vraški ličiti na ovu udubinu pod železničkim nasipom.

Pa, hajdemo po kucu – Emil je pozvao svoju ženu sad već ponovo čvrstim glasom i zajedno su zakoračili ka boksovima čiji su stanovnici ličili na ljude više nego bilo koji čovek.

Pažljivo! – Tihi poslovni glas upravnice azila za pse imao je čudesnu sposobnost da se probije kroz žestoke izlive pasjeg laveža. Ova gospođa sa slamenožutim prelivom na kosi bila je još mlada i lepa, i sigurno bi se isticala i drugde nego u dvorištu punom... Pazite da ne ugazite. Samo što i nije imalo gde da se gazi.

Ne znam da li ćete ga još uvek hteti – pokazala je prema kavezu u kome se nalazio samo jedan pas, koga su uhvatili pre pola godine. Iz mraka iza ograde kaveza izletelo je nešto nalik parčetu krpe sa glavom i nogama. Odrani bok je udario o ogradu, skliznuo po njemu dole i sakrio se u mračni ćošak, odakle je sebao svetlim nemirnim očima.

Stalno to radi – rekla je upravnica – sto puta na dan, pogledajte ovu žicu.

Nadole, ukoso kao snop svetla, razvlačio se trag spleljenih dlaka i sasušene krvi. I opet. Tras! I drrrrrr... dole. I opet te oči koje sevaju iz mračnog ćoška. Emil i Jeni su postišeno ćutali.

Emil se setio kako su onda iznosili iz kuće telo ogorčene gospođe prekriveno ceradom. Pokriti ceradom! Ovaj kavez, ceo azil, celu ovu oblast pokriti ceradom i preneti negde na mesto milosrdne smrti. Odvojmo ih zelenim platnom kao na anesteziološkom stolu, da ih ne gledamo, kad već ne možemo da učinimo ništa drugo nego da mislimo na morfijum. Tako sam dotabanao kući iz bolnice, gde moj otac više nije mogao da ustane, a kamoli da uzme svoj krevet. Pao sam licem u perinu, plakao sam i blebetao nešto o injekciji koja će okončati to mučenje, to jest njegov život.

Krenuli su ka sledećem kavezu. Taj pas je bio lep i morao je biti skup i dobrog porekla. Duga bela dlaka sa delikatnom smeđom

poddlakom, beli zubi oštri kao testera. Uši kao dva blještava trougla, planinski vrhovi, vrhovi jeretičkih kapa nataknutih na glave ljudi gonjenih na granicu. Veoma snažnom šapom odupro se o mrežu i ceo se izvio i zabacio glavu u dubokom uzdahu. Tresao se kao ruka koja u vazduhu traži oslonac kojeg tamo nema. Njegove razjapljene čeljusti sa belim zubima, ružičastim nepcem i željnim jezikom kao da su htele da zagrizu spasonosno uže koje niko ne spušta.

Toliko dugo je istrajavao tako neprirodno izvijen da je bilo skoro nemoguće oglušiti se o njegovu molbu. I opet ništa. Beli trouglovi su spali dole. Ostao je da leži privijen na usranom podu, a njegov čeznutljiv vapaj pretvorio se u puko cviljenje, koje manje boli i manje znači. Mnogo puta tokom dana sam osetio da je taj nepodnošljivi sadašnji trenutak, iz koga treba pod hitno pobeći, moj krevet iz koga više neću ustati. I u trenutku se ti trouglovi ponovo dižu i ponovo se, u neshvatljivoj nadi, to telo opet čežnjivo izvija, i već zbog tog bola neko mora, dovraga, mora da ga privije.

Postiđeno uzmiču. Ovako velikog psa ne možemo da uzmemo. Gospođa sa slamenim prelivom klima sa razumevanjem. Takva izvrđavanja čula je bar hiljadu puta. Njegovo bolno i uzaludno izvijanje razli se kao gorak, ali nedovršen osmeh.

A onda pas, kojeg je Emil dobro razumeo, iskezi čeljusti na nje-ga. Vučjak. Namreškana gornja usna i otkriveni žuti očnjaci. Av! Av! Av! To zvuči kao hici iz puške. Dlaka na hrbatu zastrašujuće nakostrešena. Tornjajte se! Tornjajte se odavde! Zahvalite Bogu za ove rešetke. Tras! Tras! Oči kao dva lešnika u krvi. Krv, samo krv, pa makar i vlastita krv je ono za čim žudi jezik koji šiba između zuba. Upucajte me! Ja ne očekujem ništa dobro od vas.

Emil se u strahu okrenu od trošnog kaveza i ugleda Jeni kako se u sredini dvorišta saginje ka maloj kuji sa crnim rasećenim okom. Prikopčava je na uzicu uzimajući je kao otkupninu iz ovog izgubljenog mesta nad kojim upravo grmi još jedan brzi voz.

Sve troje su seli u kola jureći po izvijenom putu iz Karvine ka Ostravi, a saobraćajni znaci sa natpisima *Pazi, uticaji rudnika!*¹ podsećali su ih da se urušavanje ovog kraja još nije završilo.

* * *

Hans je bio sujeveren po jednom pitanju. Predstojeći dan procenjivao je prema tome da li od jutra sreće više lepih ili više ružnih žena.

Zbog tih dubokih očiju koje bi krišom spazio, osetljivih usana, naklona glave ili osmeha koji prelaze po licu kao mirenje sa svakodnevicom, Hansu uopšte nije bilo žao što sedi u tramvaju, a ne za volanom crnog terenskog vozila koje sada na semaforu na raskrsnici stoji pored tramvaja i čiji vozač nervozno dobuje prstima po komandnoj tabli, očigledno besan jer na toj raskrsnici mora da stoji barabar sa tom socijalom što kroz prozore tramvaja bulji u njegovo vozilo. Sluša svoj stereo i ne vidi kako devojka kod šipke lepo drži glavu, ne kod uglancane šipke u striptiz-baru, nego ovde, kod vrata tramvaja. Sluša muziku sa slušalicama u ušima i naginje se ne sluteći da je neko stvarno očaran njenom ljupkošću. Hans čuje zujanje iz slušalica i zamišlja dok se muzika iz sve snage uliva u njene ružičaste ušne kanale, kako od te muzike cela zatreperi, a onda zatreperi i srebrni krug napola sakriven u njenoj kosi. Hans veruje tom trenutku. Ne toj devojci. Dobro zna da se može dogoditi da otvori usta i da iz njih izađe nešto prosto ili glupavo. Hans veruje da je naslutio obrise lepog dana, kakav bi danas mogao da bude, a za nekog sigurno i jeste.

Onda se upali zeleno. Dole pod prozorom, crni SUV krenu pod gasom, naglo i brzo kao prase ka koritu. Devojka pogleda Hansa i izgubi se u gomili.

¹ *Pozor, důlní vlivy* (češ.) – Pažnja, uticaji rudnika. U Karvini zaista postoji ovaj saobraćajni znak koji upozorava na erozije, rupe i moguća pomeranja zemlje usled vađenja rude. (Sve napomene u tekstu su redakcijske.)

Ma to nije tako – jednom mu je rekao mlađi brat Emil u vezi sa tim njegovim jutarnjim bakanjem. Statistički, tih lepih i ružnih svakog dana mora biti otprilike isto. Samo su tvoje oči nekada u stanju da u tom šarenilu izaberu one lepe, a drugi put one gadne.

Gadne – tako je rekao, to je bila njegova reč. Posle samo jednog pogleda komotno kaže za ženu da je gadna. Kod Emila je tako još od detinjstva. Sve i svi su gadni, samo je ona na koju on misli lepa. Tako zadivljujuća da zapravo i ne može da postoji. Može se pojaviti samo na tren, samo na sekundu, utoliko je strašnije razočaranje koje kod Emila ne sustiže lepotu, već joj prethodi. A to su opet tvoje oči, Emile. Oči koje ne žele da vide lepotu, nego bi htele da je bacaju na ljude. Onako kako se ti uvek bacaš na ljude kao vučjak na ogradu sa bodljikavom žicom na vrhu.

Za psa bi se Emil složio. Da, lepota mora da boli, da probije sloj ravnodušnosti.

Ali taj sloj je nekada neophodan da bi čovek ostao pribran i da ne bi poludeo. Da bi mogao da bude normalan bar u vezi sa tim normalnim stvarima, Emile.

A šta su te normalne stvari? Hans se prisetio Emilovog mahnitog pogleda i glasa. Njegove mržnje prema svemu što baš sada nije njegovo. Prema svemu što sam nije pogodio kao lovac jelena.

Nema normalnih stvari. Samo tupan može da želi normalne stvari. Znaš, Hanse, šta me ne ranjava, to za mene ne postoji. Ti tvoji normalni ljudi bi najviše voleli da me vide zatvorenog u buvari, u ludari, u vojsci sa bajonetom u dupetu, na konopcu!

Emil je umeo odmah da viče i odmah da se žestoko uvredi, da sam sebe ponizi i da se sam sebi osveti za to poniženje, a sve to u jednom minutu, u jednoj sekundi, koja nije bila o njemu.

Hans nastavlja dalje, na posao, kao normalan, pristojan čovek, i ima osećaj da mu nešto izmiče, da je negde nešto zaboravio da plati, popuni, pošalje, nekome nešto da kaže. Moguće da je tako, ali ga ne boli. Ni to kako stvari stoje sa lepotom. Boli ga ta Emilova

teskoba. Uspomene na vreme kada su u tome bili zajedno. Kada su obojica gledali na svet samo kroz usku puškarницу iz citadele koja je bila samo njihova. To ga boli kao uspomena na staru naviku. Uspomena na čoveka koji je umro, na tatu, čiji grob još nije ulegao. Kako je to bilo kod tate? Najverovatnije kao kod Emila, ali je ceo život ostajao pri tome da je svet dobar zato što je božji.

Tramvaj je stao kod parka na trgu. Ovde sam nekad imao kancelariju i nije mi išlo. Hans se seća kako je danima čekao na neki posao. Neurotično je proveravao poštu svakih sat vremena. Telefonirao. Glupo se raspitivao kod sekretarica svojih već bivših klijenata da li slučajno imaju nešto za njega. Pretvarao se da nije na dnu i sve teže odolevao želji da skokne kroz park u radnju po flašu za koju nije imao novac, ili bar ne bi trebalo da ima, jer je kod kuće trebalo platiti stanarinu i porez.

Kada je posle takvog dana napokon izašao iz te zamke posla bez posla, u parku je pod visokom crnom topolom sreo devojku koja se ljupko smešila. Smešila se tako puno i potpuno kao da joj se upravo nešto ispunilo, kao da se upravo zaljubila. Široke blistave oči. A onda ta devojka briše nos maramicom koja je nekako čudno ugrurana u rukav crvenog kaputa. I onda se smeši još više, jer to nije maramica, nego plastična kesa sa razređivačem. Tako je lepa da bi baš sad sve trebalo da se završi. Život i svet. Sad, ne nekad kasnije u bolnici, u zavojima i gazi, u posudi za pljuvanje, prikopčan za neki grozan aparat koji nemilosrdne sestre puste da ti pišti uz glavu cele noći.

Hans je izašao iz tramvaja. Pa ipak ne može da zaobiđe onu crnu topolu u ovom jutarnjem svetlu. Od očeve smrti ide ka njoj kao ka nekakvom totemu. Njeno moćno visoko stablo povijeno je kao plamen pod udarom vetra. A kada se vetar stiša, krošnja se vraća nazad, iako stablo i dalje ostaje izvijenjeno. Prekrasan luk, koji tu traje valjda četrdeset godina. Crne topole brzo rastu i umiru, slično kao ljudi. Četrdeset godina je trajao udar koji je povio plamen,

nalet koji je savijao mog oca, moj rod i moj narod, i sad bismo hteli da verujemo da se vraćamo nazad u normalu? To drvo je kip našeg vremena i u njegovom podnožju stoji mlada devojka, skoro još dete, prelepog pogleda uprtog ka svemiru i smeši se više nego što je uopšte moguće.

Slikar Hans je zatvorio blok sa mnogo skica za jednu sliku i zapitao se šta će, dakle, danas biti sa tim lepim danom.

* * *

Nešto se pomerilo. Ne vidi se, samo se kreće kao zmija. Kao zmija u žbunu borovnice na međi. Majka nas je uvek, kada smo odlazili iz kuće sa kanticama u rukama, upozoravala: Čuvajte se zmija. Govorite naglas, galamite i onda malo sačekajte da mogu da otpuze. Ovaj neće tek tako otpuzati. Marta Nedomova, od skoro udovica, majka dva sina i ćerke, nerado prihvata da više nije mala devojčica sa kanticom na međi i da to što se pomaklo nije ni slepić ni šarka, već okrutna misao koja joj sada u noći kida dragocen san.

Sada više neću zaspati – progundala je, sedamdesetogodišnja, mršava i sama na širokom bračnom krevetu. Pribila se još više na svoju stranu, ka svojoj bočnoj dasci, da ne bi zauzimala mesto. Kome? Već mnogo meseci nije spavao pored nje. Mnogo meseci je spavao u bolnici, bolje rečeno čekao da noći prođu, a sada više ne čeka ni to. Na zajedničkom krevetu je za njim ostala prazna polovina. Marta je tamo prvo ostavljala perinu i jastuke, onda ih je sklonila, ali je osećaj da spava pored mrtvaca svejedno ostao. Štaviše, taj osećaj je bivao sve jači. Postajala je sve svesnija njegove neprisutnosti. Osećala je to ništa, koje je posle njega ostalo.

Jedan od njenih unuka jednom je mudrovao nad praznim listom papira: Vidiš, bako, sada tu nema ništa. A kada nacrtam recimo mač ili zvezdu Danicu... To je bilo u vreme drvenih mačeva, štitora, sekira i buzdovana, takozvanih morgenšterna, dakle jutarnje

zvezde, umesto bodljikavih gvozdениh glava na lancu su visile samo krute papirne kugle na kanapu. Njeni sinovi su pomagali dečacima da naprave ove stvari, a oni su onda sa njima sanjareći proizvodili bezbrojne sate u borbi sa goblinima, orkovima, i kako su se već svi ti njihovi likovi zvali... a kada nacrtam mač ili jutarnju zvezdu, onda to ništa više neće biti tamo. I, bako, meni je baš žao tog ništa. U dečakovim očima zablistale su ganutljive suze i na tren je izgledao tako ozbiljno i zamišljeno kao da je upravo zavirio u suštinu bitka i vremena. Ne-bitak uzmiče pred bitkom. Dečače, kada budeš muškarac, dečaka više neće biti.

Ali ovde, u ovoj polupraznoj ložnici, kao da je postojeća Marta uzmicala pred nepostojećim Janom. Njegova prazna polovina širila se ka njenoj. Nije otišao samo on, nego je u ništavilo postepeno odlazilo sve što su zajedno proživeli. U narednim nedeljama Marta je pratila napredovanje tog gubitka ili odlaženja. Kao da na svim mestima gde su bili zajedno, gde je on sa njom bio, ne bi trebalo da bude ništa. Nekim udovicama bi se to tako sviđalo. Umro je, dakle sve ukloniti, otarasiti se svega što podseća na njega i započeti sledeći čin života. Ali Marta nije bila takva. Marta je želela da nastavi, želela je da veruje u zajednicu živih i mrtvih. Ali svakako ne mistički, ili ne daj bože spiritualno, ili kao oni raznorazni današnji pobožni pajaci koji, kada je to već dozvoljeno, na televiziji prilikom podsećanja na mrtvog kolegu pokazuju prstićem ka plafonu i govore: On nas odozgorе gleda. Gleda malo sutra – Marta je sebi dala oduška. Ona je želela da tih par godina koje joj ovde preostaju nastavi svoj put i svoju misiju i da se ne brine o tome šta joj sledi posle kraja. I baš njoj je između prstiju curilo i prolazilo to što bi drugi rado odagnali. To zajedničko, to kada smo odlučili..., kada nismo mogli..., kada smo se radovali. Zajedničko je iščezavalo a crni pravougaonik se širio i pretio da postane kvadrat.

Na kraju neće postati. Ponovo se nešto pokrenulo. Ovog puta u kući. Da, tu je Katarina, njeno najmlađe dete, jedina ćerka. Čula

je korake bosih nogu i mogla je da zamisli kako ta devojka u spavaćici, kako ta skoro četrdesetogodišnja žena prolazi kroz kuću, verovatno dok ide u toalet ili u kuhinju da popije vodu, a ne pali svetlo. Katarina nikada ne pali svetlo, ona se ne boji mraka. Katka se ne boji.

Marta se setila Božića kada se jednom zaista mnogo poklanjalo. To je trebalo da bude najtužniji Božić na svetu. Posadila je dečake, starijeg Jana, zvanog Hans, i mlađeg Emila, na klupu u čekaonici naredivši im da skinu kape i rukavice i da budu dobri.

A da li moramo tamo da idemo? U Hansovim očima je bio strah i dečja sebičnost, ta životinjica u čoveku koja mu komanduje da napusti mesto patnje, da ne ide na mesto mučenja, bolje je ostati u čekaonici i gurkati se sa bratom nego biti gore u beloj sobi kod grozničavih očiju sestre, koja više neće da se igra, koja više ne može da se gurka. Kad bi Jan bio tu, on bi im to naredio. Ali on je već bio gore u Katkinjoj sobi. Ah, to *nedomovsko* opštenje sa smrću. Guranje dece kod samrtnika, guranje dece ka otvorenim mrtvačkim sanducima. Ta detaljna pripovedanja o junačkim smrtima patrijarha i praotaca starog evanđeoskog roda.

Ne morate tamo – rekla je odlučno.

Ali trebalo bi da se rastanu sa sestrom – čula je u sebi Janov ozbiljan glas.

Ne, danas tamo ne morate.

Šta sam to uradila – mislila je dok se pela stepenicama na kojima je sretala srećnije roditelje koji su vodili svoju decu kući za praznike. Šta sam to uradila? Ovo joj Jan neće oprostiti. Činiti ustupke dečjem kukavičluku. Toj životinji u čoveku. Sigurno će sići i odvući ih gore. Da se oprostite, jer njihova sestra ne može da preživi dve bolesti odjednom.

Ne, Jane, ja nisam napravila nikakav ustupak. Marta govori u prazninu koja je ostala za Janom, ka tom crnom pravougaoniku koji preti da postane kvadrat, u tamu uspomene u kojoj nikoga

ne vidi, samo sebe sa svojom tadašnjom odlukom, usamljenu kao i uvek.

Samo sam znala da nisam napravila nikakav ustupak. Znala sam sasvim pouzdano da još nije došao čas rastanka, ti, jedan morbidni Nedomo.

Električno kuvalo u kuhinji huči i onda škljocnu. Provrela voda curi, verovatno na kesicu zelenog čaja. Kako je lepo zamišljati tu činjenicu. Videti je u svom umu. Stara baba ne mora odmah da ustaje iz kreveta i da svemu prisustvuje. Samo to zamisliti. A onda čuje bose ćerkine korake, doktorke prirodnih nauka, koja joj je doputovala u posetu čak iz Škotske. Ti brzi, precizni koraci kojima nije potrebno svetlo uveravaju Martu da onaj crni pravougaonik ipak neće porasti u kvadrat. Bar ne večeras.

* * *

Johana mirno leži na leđima, pramen crne kose uokviruje joj lice, diše duboko i pravilno, više kao da se moli ili meditira nego kao da spava. Spava kao što spavaju oni koji su naučeni kako da zaspu.

U zimskoj noći je prozor prekriven injem. Svetlo sa ulice ga obasjava, pa izgleda kao neprozirna ploča koja visi u mraku. Johanino pravilno disanje naglo gubi svoj pravilan ritam, valjda zbog gutanja, zakašljavanja. Njene oči se malo otvoriše i blede svetlo iz zaleđenog stakla prođe između trepavica do njenih uspavanih zenica. Oči se brzo i čvrsto zatvoriše, mlada žena se ukoči i zadrža dah. Drži, drži, a onda poče da diše brzo i plitko kao preplašeni pas.

Neću se ni pomeriti, ni za milimetar, makar umrla istog časa! Neću se zakašljati, makar se udavila. Neću, neću da dotaknem te kaiševe. Jesu li tamo? Sigurno su tamo! Za ruke, za noge, i još jedan preko stomaka. Ne mrdaj se, ništa ne pitaj, a pre svega ne otvaraj oči. Sigurno tamo svetli ona grozna ploča. Iza nje su senke

onih koji su te privezali ovde. Onaj strašan čovek sede kose što ti je govorio i govorio, kao da želi da te smrvi tim glasom. A pritom su te držali i ubadali u ruke i ko zna gde, u kičmu, u mozak. Sigurno su još uvek tamo iza te ploče. Sigurno mi još nisu skinuli te kaiševe, iako su obećavali da će to uraditi kada se smirim. A ja, ja sam tako mirna, da me uopšte nema. Ovo moram da prespavam. Ne postojati više. Ne postojati više!

Pesnicama pritiska dušek, ispravlja laktove i kolena dok ne postane zapeta kao struna koja zadrhti od dugog bolnog grča. To nije od mišića, nisam preterela sa treniranjem, ja, nekada takmičarka u plivanju, prsno i kraul, srećnija u vodi nego na vazduhu, a sada sam u vatri, kao riba koju vuku za usta, za zube, za jezik izgrizen tim grčem izvan bezbedne vode. To jako peče i nagriza, kao živa, kao aceton! Glava mi je puna toga i vičem: Stavite to u mene! Stavite to u mene! A ja ću se cela nabititi na to, kao na kolac, kao vena na iglu i to će biti svuda, u meni i oko mene, slatko, kao kada ti teče krv iz nosa u usta, a tebe baš briga. Plivaš, plivaš, prsno, kraul, još uvek pod vodom, azurnom, acetonskom, nije ti potrebno da dišeš, ni disaljka, ni akvalung, plivaš u sopstvenoj krvi, bezbedna, jer tamo niko ne može da ti priđe, ne može, ne može, ne može – ponavljaš kao blesava, ni za taj tvoj razbijen nos i pokidanu usnu niko ne može da te izvuče iz azura i acetona, iz plave i narandžaste, plave i narandžaste.

Ne vraćam se tamo gde se ne može živeti! Nikada se neću vratiti tamo, u tu rupu na dvadesetom spratu solitera, gde uopšte nema ljudi, to je kao pčelinje saće koje su oglodale larve leptirice, kako mi je to deda pokazao, ah fuj, dedice moj mrtvi, spasi me, crvi prolaze kroz panel, a ja sam ovde u stanu, to nije stan, to je gomila otpadaka, to je klozet koji se prelio, to je moje govno, to je moja krvava pizda, i on me ostavi u tome. Pa stavi to u mene već jednom!

Jan Balaban
PITAJ TATU

Za izdavača
Dijana Dereta

Izvršni urednik
Anja Marković

Lektura
Dijana Stojanović

Korektura
Aleksandra Šašović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-126-5

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2017.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.162.3-31

БАЛАБАН, Јан, 1961–2010

Pitaj tatu / Jan Balaban ; prevod sa češkog Marija Ilić.
– 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2017 (Beograd :
Dereta). – 149 str. ; 24 cm. – (Biblioteka Češka / [Dereta])

Prevod dela: Zeptej se táty / Jan Balabán. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-126-5

COBISS.SR-ID 232139788